

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальна економіка»»
на тему:
**«Оцінка інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної
одиниці (на прикладі Одеського регіону)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Кришталь С. В. _____

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Кічук Надія В`ячеславівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах найважливішим фактором розвитку адміністративно-територіальних одиниць виступає інвестиційна привабливість, яку в цілому можна розглядати як сукупність різних територіальних умов, здатних впливати на вибір інвестором об'єктів інвестування. Інвестиційна привабливість адміністративно-територіальних одиниць – це інтегральна характеристика окремих регіонів країни з позиції інвестиційного клімату, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, можливостей залучення інвестиційних ресурсів та інших факторів, що істотно впливають на формування прибутковості інвестицій та інвестиційних ризиків.

Проблема залучення інвестицій є основним питанням соціально-економічного розвитку регіонів, територій, промислових та економічних суб'єктів у існуючих ринкових умовах. Динамізм та прискорення темпів розвитку сучасної економіки, обумовлені використанням нових інформаційних технологій, з одного боку, відкривають нові можливості для інвестування, з іншого – збільшують ризики, що визначає необхідність більшою мірою оцінювати інвестиційний клімат та інвестиційну привабливість адміністративно-територіальних одиниць як об'єктів вкладень. Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць України та оцінка їх інвестиційного клімату стає все більш актуальним завданням.

Проблеми інвестиційної привабливості на рівні адміністративно-територіальних одиниць в різних аспектах досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти. Серед них можна виокремити праці таких вчених, як: Л. К. Агаєва, А. В. Бабанов, А. В. Береза, Є. В. Бушинський, Н. Л. Виноградова, П. І. Гайдуцький, В. І. Гунько, Н. Н. Давиденко, Г. М. Завадських, С. О. Іщук, А. С. Кербікова, Б. Ю. Кишакевич, Н. О. Козяр, Н. О. Коренєва, Г. С. Корепанов, О. Ю. Кособуцька, Г. О. Кулешова, Г. В. Лещук, А. П. Лях, Н. П. Макарій, О. Ю. Матвєєва, С. С. Мунька, В. Н. Мякшин, І. М. Назаренко, О. В. Носова, Н. І. Пасяда, М. І. Паук, А. М. Пахалов, С. А. Петровська, І. В. Полієктеров, В. П. Приходько, Ф. П. Ткачик, К. О. Тюлькіна, О. М. Шаповалова, А. Ю. Ширінкіна та інші. Однак необхідно зазначити, що, незважаючи на значну кількість наукових праць та істотні досягнення в цій галузі, низка питань теоретико-методичного та практичного характеру з управління, оцінки та удосконалення інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць залишається остаточно нерозв'язаною, потребує уточнень та розвитку, що і обумовлює необхідність проведення даного наукового дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні та практичні аспекти оцінювання та розвитку інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці на прикладі Одеського регіону.

Відповідно до поставленої мети були висунуті наступні **завдання**:

– визначити поняття та особливості інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці ;

- з'ясувати фактори впливу на інвестиційну привабливість адміністративно-територіальної одиниці ;
- розглянути методи оцінювання інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці;
- проаналізувати сучасний економічний стан Одеського регіону;
- провести оцінку динаміки та структури інвестицій в Одеський регіон;
- дослідити фактори впливу на інвестиційну привабливість Одеського регіону;
- обґрунтувати можливості впровадження зарубіжного досвіду щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону;
- розробити рекомендації з покращення інвестиційного клімату та інвестиційної активності Одеського регіону;
- здійснити прогнозування інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Об'єктом дослідження в роботі виступає процес оцінки та розвитку інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці.

Предметом дослідження в роботі є теоретичні та науково-практичні засади оцінки інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці на прикладі Одеського регіону.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використано ряд загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: аналіз наукової літератури, системний підхід, метод ключових понять, порівняння (під час розгляду теоретико-методичних засад інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці); економіко-статистичний аналіз, методи вертикального та горизонтального аналізу, табличний та графічний методи, SWOT-аналіз, PEST-аналіз (під час оцінки інвестиційної привабливості Одеського регіону), наукова абстракція, програмний метод та узагальнення (під час обґрунтування шляхів підвищенням інвестиційної привабливості Одеського регіону).

Інформаційну базу дослідження становлять наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, електронні ресурси світової мережі Internet, звіти та аналітичні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Одеській області та Департаменту інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму Одеської обласної державної адміністрації.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (64 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 106 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 100 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 29 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано статтю за темою «Сучасний стан та шляхи покращення інвестиційної привабливості Одеського регіону» в **Науковому студентському віснику ФЕУП**.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «Теоретико-методичні засади інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці» визначено поняття та особливості інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці; з'ясовані фактори впливу на інвестиційну привабливість адміністративно-територіальної одиниці; розглянуті методи оцінювання інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці.

У другому розділі «Оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону» проаналізований сучасний економічний стан Одеського регіону; проведена оцінка динаміки та структури інвестицій в Одеський регіон; досліджені фактори впливу на інвестиційну привабливість Одеського регіону.

У третьому розділі «Шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону» обґрунтовані можливості впровадження зарубіжного досвіду щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону; розроблені рекомендації з покращення інвестиційного клімату та інвестиційної активності Одеського регіону; здійснене прогнозування інвестиційної привабливості Одеського регіону.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Визначено поняття та особливості інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці. Обґрунтовано, що інвестиційна привабливість адміністративно-територіальної одиниці – це інтегральний показник, що формується з урахуванням впливу на нього безлічі факторів, що характеризують територію та її соціально-економічне становище, та які в сукупності відображають ступінь відповідності об'єкту інвестування інтересам інвесторів. Інвестиційна привабливість адміністративно-територіальної одиниці – це стан її економіки, який складається з наявного інвестиційного клімату та певних ризиків, а також з базових умов, які не піддаються зміні та мають значний вплив на рішення потенційних інвесторів.

2. З'ясовані фактори впливу на інвестиційну привабливість адміністративно-територіальної одиниці. Так, на інвестиційну привабливість адміністративно-територіальної одиниці здійснює вплив безліч різноманітних факторів. До основних груп таких факторів можна віднести: економічні, фінансові, природно-ресурсні, виробничі, інфраструктурні, інноваційні, законодавчі, трудові, соціальні, інституційні, політичні, кримінальні, екологічні та інші. Вказані фактори виступають основою для факторного моделювання рівня інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці.

3. Розглянуті методи оцінювання інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці. Визначено, що основними групами методів є: економіко-математичні методи, методи факторного аналізу та методи експертних оцінок. На основі цих методів побудовані міжнародні та

авторські методики оцінки інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці. Всі вони відрізняються одна від одної за методологічними підходами, кількістю рівнів у структурі оцінки інвестиційної привабливості, масштабністю набору використовуваних критеріїв та приватних показників, параметрами територіальних порівнянь, методами збору та обробки інформації, поданням одержаних результатів.

4. Проаналізований сучасний економічний стан Одеського регіону. За останні роки Одеський регіон демонстрував суттєвий економічний розвиток. Одеський регіон має великий потенціал для промислового та сільськогосподарського виробництва, що обумовлено зростанням обсягу реалізованої промислової та аграрної продукції. Одеський регіон здійснює активну зовнішньоекономічну діяльність в сфері експортно-імпорتنих операцій. Зовнішня торгівля Одеського регіону товарами та послугами в динаміці має тенденцію до зростання. Рівень безробіття в Одеському регіоні менше середнього показника по Україні. Негативним чином впливає на економічний розвиток Одеської області високий рівень інфляції.

5. Проведена оцінка динаміки та структури інвестицій в Одеський регіон. Визначено, що на протязі останніх років спостерігається збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в Одеський регіон. При цьому капітальні інвестиції в економіку Одеського регіону в динаміці зменшуються. Найбільш інвестиційно привабливими сферами економіки Одеського регіону є: промисловість, транспорт та складське господарство, операції з нерухомим майном; професійна, наукова та технічна діяльність. Масштабні інвестиційні проекти, які реалізовувались протягом останнім часом на території Одеської області, стосувались будівництва підприємств переробної промисловості та реалізації проектів щодо розбудови інфраструктури з перевалки генеральних, навалочних, наливних вантажів та зернових у портах регіону, в яких активно працюють міжнародні компанії та підприємства з іноземними інвестиціями.

6. Досліджені фактори впливу на інвестиційну привабливість Одеського регіону. Обґрунтовано, що на інвестиційну привабливість Одеського регіону впливає велика кількість факторів. Проведений SWOT та PEST аналізу інвестиційної привабливості Одеського регіону свідчить, що інвестиційні процеси в регіоні останнім часом загальмувалися внаслідок політичної та економічної нестабільності, яка викликана військовими діями на території України. Незважаючи на це, завдяки наявності сильних сторін та за умови подолання зовнішніх загроз Одеський регіон має великі перспективи для залучення інвестицій в економіку області та розвитку інвестиційної діяльності.

7. Обґрунтовані можливості впровадження зарубіжного досвіду щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону. Аналіз зарубіжної практики підвищення інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць свідчить про те, що: по-перше, в розвинутих країнах світу влада на регіональному рівні створює сприятливе інвестиційне середовище для підвищення інвестиційної привабливості; по-друге, реальний сектор прагне ефективно використати інвестиції та забезпечувати інноваційний вектор розвитку; по-третє, створені агентства з контролю за інвестиційною

діяльністю в регіонах, які організують інформаційну підтримку для інвесторів та реального сектора, а також формують інвестиційний імідж регіонів та реалізують інші напрями, що сприяють підвищенню інвестиційної привабливості; по-четверте, підтримуючими інструментами виступають державна інвестиційна політика, податкова політика, банківська система, система кредитування і т. д. Ґрунтуючись на аналізі зарубіжного досвіду, можна запропонувати наступні заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону: перенести основний обсяг державної підтримки інвестиційної активності з центрального на регіональний рівень, як це зроблено в США; застосовувати кластерні моделі побудови регіональної економіки; використовувати механізм державно-приватного партнерства, що дозволяє покращувати інвестиційний клімат за допомогою створення структурних елементів нової економіки, концентрації фінансових ресурсів регіону і приватних інвесторів та їх спрямування на розвиток інноваційного компонента території створювати сприятливе для ведення бізнесу адміністративне середовище; здійснювати контроль над інвестиційною політикою регіональних органів влади.

8. Розроблені рекомендації з покращення інвестиційного клімату та інвестиційної активності Одеського регіону. Вони мають на меті забезпечення сталого економічного зростання за рахунок розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва, формування якісного регіонального інвестиційного продукту, підтримки конкурентоспроможності регіональних виробників та активного просування інвестиційного й експортного потенціалу Одеської регіону на міжнародних ринках. До основних напрямів підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону слід віднести: включення підприємств Одеської області в процеси міжнародного руху капіталів у вигляді залучення іноземних інвестицій; реструктуризацію регіональної економіки відповідно до затверджених у Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки пріоритетів; заходи з підвищення інвестиційного потенціалу Одеської області; розвиток виробничої та інвестиційної інфраструктури Одеської області; покращення інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності в регіоні. Це вимагає формування механізму та комплексу заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, що враховують його специфіку, зокрема: надання податкових канікул для пріоритетних інвестиційних проектів, підвищення ефективності діючих програм надання державних гарантій інвесторам; проведення навчальних заходів (семінарів) з керівниками органів місцевого самоврядування з питань залучення інвестицій у регіон; стимулювання розвитку видів економічної діяльності, пов'язаних з використанням інвестиційних ресурсів; створення та актуалізація бази даних про наявні для реалізації інвестиційні проекти; зниження впливу адміністративних бар'єрів та обмежень на розвиток та інвестиційної діяльності та ін.

9. Здійснене прогнозування інвестиційної привабливості Одеського регіону. Воно було проведене методами економіко-математичного моделювання, а саме за допомогою трендового аналізу. Результати

прогнозування свідчать про розвиток інвестиційних процесів в Одеському регіоні в 2022-2025 роках – прогнозується збільшення обсягів прямих іноземних та капітальних інвестицій, а також розміру інвестицій на одну особу. Планується, що після закінчення війни економіка Одеського регіону буде представляти для зарубіжних інвесторів підвищений інтерес.

АНОТАЦІЯ

Кришталь С. В. «Оцінка інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці (на прикладі Одеського регіону)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Муніципальна економіка», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2022 рік.

У роботі визначено поняття та особливості інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці, з'ясовані фактори впливу на інвестиційну привабливість адміністративно-територіальної одиниці, розглянуті методи оцінювання інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці.

Проаналізований сучасний економічний стан Одеського регіону, проведена оцінка динаміки та структури інвестицій в Одеський регіон, досліджені фактори впливу на інвестиційну привабливість Одеського регіону.

Обґрунтовані можливості впровадження зарубіжного досвіду щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, розроблені рекомендації з покращення інвестиційного клімату та інвестиційної активності Одеського регіону, здійснене прогнозування інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, адміністративно-територіальна одиниця, Одеська область, зарубіжні інвестиції, капітальні інвестиції, прогнозування.

ANNOTATION

Kryshtal S. V. «Assessment of the investment attractiveness of an administrative-territorial unit (on the example of the Odesa region)».

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 076 «Entrepreneurship, trade and stock market activity» under the educational program of the professional direction «Municipal economics», Odesa National University of Economics, Odesa, 2022.

The work defines the concept and features of the investment attractiveness of the administrative-territorial unit, the factors affecting the investment attractiveness of the administrative-territorial unit are clarified, and the methods of assessing the investment attractiveness of the administrative-territorial unit are considered.

The current economic state of the Odesa region was analyzed, the dynamics

and structure of investments in the Odesa region were assessed, and factors influencing the investment attractiveness of the Odesa region were investigated.

Reasoned opportunities for implementing foreign experience in increasing the investment attractiveness of the Odesa region, developed recommendations for improving the investment climate and investment activity of the Odesa region, forecasting the investment attractiveness of the Odesa region.

Key words: investment attractiveness, administrative-territorial unit, Odesa region, foreign investments, capital investments, forecasting.